

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

28 februarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Petru Moraru,

Judecătorii – Nadejda Toma, Maria Ghervas, Sveatoslav Moldovan și Nicolae Craiu

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016, în cauza penală în privința lui

Hasan Mihai xxxx, născut la xx xxxx xxxx, originar r-nul xxxxxx, s. xxxxxxxx, domiciliat mun. xxxxxxxx, xxx. xxxxxx, xxx, ap. x x.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 03.12.2012 – 26.11.2013;

Instanța de apel: 27.01.2014 – 11.03.2014;

Instanța de recurs: 27.05.2014 – 08.07.2014;

Instanța de apel: 16.01.2015 – 24.09.2015;

Instanța de recurs: 14.12.2015 – 15.03.2016;

Instanța de apel: 18.04.2016 – 19.05.2016;

Instanța de recurs: 23.08.2016 – 28.02.2017.

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013, a fost dispusă încetarea procesului penal intentat în privința lui Hasan Mihai în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Acțiunea civilă înaintată de Lescu Ala cu privire la încasarea prejudiciului cauzat în mărime de 70000 lei, a fost respinsă ca nefondată.

Prin aceeași sentință, a fost încetat procesul penal intentat în privința lui Cotovici Eugenia în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

2. Pentru pronunțarea sentinței, prima instanță a reținut, că Hasan Mihai este *învinuit conform rechizitoriului că*, în perioada ianuarie 2004-septembrie 2007, deținând funcția de director XXX XXXXX, urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Lescu Ala, fapt care nu corespunde adevărului, acționând prin intenție directă, prin înțelegere prealabilă cu contabilul șef Cotovici Eugenia și alte persoane nestabilite de către organul de urmărire penală, în următoarele liste de plată: nr. 1 pentru lunile ianuarie - martie 2004, nr. 11 pentru luna noiembrie 2004, nr. 1 pentru luna noiembrie 2005, nr. 2 pentru lunile decembrie 2004 - ianuarie 2005, nr. 4 pentru lunile aprilie - iunie 2005, nr. 5 pentru lunile august-octombrie 2005, nr. 6 pentru 30 noiembrie 2005, nr. 1 pentru primul trimestru a anului 2006, nr. 3 pentru 16 noiembrie 2006, nr. 4 pentru

lunile iulie-august 2006, nr. 5 pentru anul 2006, nr. 1 pentru lunile noiembrie - decembrie 2006, nr. 2 pentru luna ianuarie 2007, nr. 4 pentru luna martie 2007, nr. 5 pentru luna aprilie 2007, nr. 6 pentru luna mai 2007, nr. 7 pentru luna iunie 2007 și nr. 9 pentru cel de-al treilea trimestru a anului 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, au introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Lescu Ala, care conform raportului de expertiză în comisie nr. 111 din 08 februarie 2012 este falsificată, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătură, de el în calitate de director, împreună cu contabilul-șef, Cotovici Eugenia.

Tot el, în listele de plată: nr. 5 pentru lunile august - octombrie 2005, nr. 6 din 30 noiembrie 2005, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, a introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Stănescu Corneliu, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 XXX XXXXX din 01 septembrie 2004 încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, a semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată, la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 XXX XXXXX din 01 septembrie 2004 încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, a semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată.

Tot el, deținând funcția de director al XXX XXXXX împreună cu contabilul-șef, Cotovici Eugenia, urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Stănescu Liubovi, fapt care nu corespunde adevărului, acționând cu intenție directă, în lista de plată nr. 4 pentru lunile iunie - iulie 2004 la rubrica „semnătura de primire a salariului” a fost introdusă prin imitare servilă semnătura lui Stănescu Liubovi, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată anume de către Cotovici Eugenia, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătura ultimei și a directorului Hasan Mihai.

Tot el, în lista de plată a salariului nr. 7 pentru luna iunie 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului” a introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Rogati Nicolae, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30 ianuarie 2012, este falsificată, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul de muncă fără număr din 05 octombrie 2004, încheiat între Hasan Mihai și Rogati Nicolae, a semnat din numele ultimului, prin imitarea servilă a semnăturii acestuia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30 ianuarie 2012, este falsificată.

3. Avocatul Bucătaru Marian în numele părții vătămate Lescu Ala, a contestat sentința cu apel, solicitând casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de condamnare a inculpatului, în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu încasarea prejudiciului material în sumă de 70000 lei.

În motivarea apelului, a invocat că prima instanță urma să țină cont de circumstanțele de fapt și de probele ce demonstrează incontestabil că Hasan Mihai, director XXX XXXX a săvârșit infracțiunea incriminată.

Expertizele semnăturilor din borderouri a demonstrat că Lescu Ala nu a semnat în listele de plată, iar cele enunțate de către inculpat în scopul apărării sunt doar insinuări.

În urma acțiunilor inculpatului, numai pentru perioada martie 2003 - septembrie 2008, partea vătămată a suportat un prejudiciu de peste 70000 lei, respectiv inculpatul

urmează să restituie daunele materiale și morale pricinuite.

Din cauza că nu au fost eliberate actele necesare de către directorul Hasan Mihai, acum încasează o pensie mizeră, iar carnetul de muncă ce se afla la întreprindere a dispărut fără urmă.

De asemenea, soțului Lescu Mihail, căruia i s-a imputat pe nedrept că a semnat în borderouri din numele lui Lescu Ala, urmează să-i fie recuperate daunele morale, deoarece a avut de suferit extrem de mult în urma insinuărilor făcute în adresa lui.

3.1. Avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului, a declarat apel solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri de achitare.

În motivarea cererii a indicat că învinuirea înaintată inculpatului și soluția primei instanțe nu și-a găsit confirmare, iar probele administrate de către instanța de judecată au fost apreciate în mod eronat.

A invocat apărarea, că actele emise de către XXX XXXX nu reprezintă documente oficiale false, deoarece acestea nu sunt eliberate de autoritățile publice și nici nu sunt adresate unor autorități publice.

Mijloacele de probă obținute în urma cercetării la fața locului din 16 iulie 2009 și derivate din această sursă probantă, cum ar fi documentele puse la baza învinuirii lui Hasan Mihai, în sensul art. 94 Cod de procedură penală, nu pot fi admise ca probe, urmând a fi excluse din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței.

Din conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire penală a stabilit careva fapte noi sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, fiind încălcate prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 CEDO și art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) Cod de procedură penală.

În asemenea condiții, ordonanțele nominalizate nu pot fi admise ca probe, deoarece au fost adoptate prin încălcarea esențială de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală (art. 94 alin. (1) pct. 8), din motivul neglijării dreptului inculpatului de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru săvârșirea aceleiași infracțiuni.

Totodată, în opinia apărării soluția primei instanțe nu este clară și motivată, deoarece nu a fost indicat concret temeiul încetării procesului penal.

Pe de o parte se face trimitere la intervenirea termenului de prescripție, iar pe de altă parte se indică la existența unor circumstanțe care exclud tragerea persoanei la răspundere penală, însă, temeiurile invocate de apărare confirmă integral că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 martie 2014, a fost respins ca nefondat apelul avocatului Gheorghe Ionaș în numele inculpatului, admis apelul părții vătămate Lescu Ala, casată parțial decizia, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre prin care: acțiunea civilă înaintată de Lescu Ala cu privire la încasarea prejudiciului material a fost lăsată fără soluționare.

În rest, sentința a fost menținută.

4.1. Instanța de apel a constatat că soluția primei instanțe în latura penală este întemeiată și legală, iar referitor la acțiunea civilă, a menționat că în cazul adoptării sentinței de încetare a urmăririi penale, aceasta urmează a fi lăsată fără soluționare, fapt ce nu împiedică persoana care a inițiat acțiunea civilă să intenteze acțiunea în ordinea

procedurii civile.

5. Avocatul Gheorghe Ionaș în numele inculpatului, a declarat recurs ordinar, solicitând casarea hotărârilor adoptate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri de achitare, deoarece în acțiunile inculpatului nu s-a constatat existența faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 08 iulie 2014, a fost admis recursul ordinar, casată decizia și dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

6.1. Instanța de recurs a statuat că asupra motivelor invocate în apel, de către avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului, instanța de apel nu s-a pronunțat sau s-a pronunțat superficial, fără argumentarea cuvenită.

Noțiunea „document oficial” se referă nu doar la documentele eliberate de autoritățile publice, dar și la documentele prezentate autorităților publice.

Astfel, instanța de apel nu s-a pronunțat prin argumente convingătoare la motivul invocat în apel, că toate documentele falsificate, incluse în învinuire, emise de către XXX XXXXX în persoana lui Hasan Mihai, sunt documente oficiale care acordă drepturi sau eliberează de obligații.

7. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 septembrie 2015, apelul a fost respins ca nefondat și menținută sentința.

7.1. Instanța de apel a reținut că, chiar dacă inculpatul nu a recunoscut vina, starea de fapt constatată în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, de către prima instanță și expusă în sentința a fost probată integral la judecarea cauzei prin probele administrate.

Actele emise de către XXX XXXXX și incluse în actul de învinuire sunt documente oficiale, care produc consecințe juridice, necâtând la faptul că XXX XXXXX nu este o instituție de stat.

În sensul art. 6 al Legii nr. 182 din 11 mai 2000 privind accesul la informație și potrivit recomandării (2002)2 a Comitetului Miniștrilor a Consiliului Europei din 21 februarie 2002, instanța de apel a remarcat, că noțiunea de „document oficial” se referă nu doar la documentele eliberate de autoritățile publice dar și la documentele prezentate autorităților publice. Documentul oficial poate să apară și sub forma documentului privat, pus la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale în condițiile legii de către alți subiecți de drept.

Totodată, referitor la argumentul apărării privind cercetarea la fața locului din 16 iulie 2009, instanța de apel a statuat, că organul de urmărire penală a întocmit un proces-verbal la această dată, însă esența acestui proces-verbal este descrierea actelor contabile, care au fost anexate la dosar și au fost ulterior verificate.

În rechizitoriu, actele descrise în acest proces-verbal au fost indicate ca liste de plată a salariului care au fost ridicate de la Cotovici Eugenia și care ulterior au fost recunoscute corpuri delictive. Din conținutul acestui proces-verbal nu rezultă că ar fi fost efectuată cercetarea la fața locului. Nici inscripția „cab. 311”, în rubrica „în temeiul”, nu menționează faptul că ar fi fost examinat biroul ofițerului Țânțari Igor.

Ofițerul Țânțari Igor a utilizat un formular neadecvat pentru descrierea actelor contabile și anexarea lor la materialele cauzei.

Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat.

Totodată, această situație nu poate fi egalată cu situația „fructelor pomului

otrăvit”, invocată în apelul apărării.

Cu referire la ilegalitatea anulării ordonanțelor de scoatere de sub urmărire penală a lui Hasan Mihai, instanța de apel a precizat, că la momentul emiterii ordonanțelor nominalizate, guvernă art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală și reluarea urmăririi penale a fost efectuată în condiții legale.

8. Avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului și inculpatul, au declarat recurs ordinar, solicitând casarea hotărârilor adoptate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri de achitare.

Recurenții au invocat că învinuirea înaintată inculpatului și soluția instanțelor de fond nu și-a găsit pe deplin confirmarea în cadrul cercetării judecătorești, iar probele administrate au fost apreciate în mod eronat, existând probe suficiente care dovedesc cu certitudine lipsa elementelor infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Instanța de apel a invocat doar că documentele incluse în actul de învinuire ar fi fost puse la dispoziția unor instituții de stat, însă a lăsat fără motivare acest argument, fără a descrie când și la care organe de stat au fost prezentate aceste documente.

Au remarcat recurenții că, actele emise de către XXX XXXX nu reprezintă documente oficiale false, deoarece aceste liste de plată, contracte de muncă, emise de către o societate comercială nu constituie obiectul infracțiunii prevăzute de art. 361 Cod penal, adică nu atentează asupra autorităților publice și a securității de stat.

Actele emise de către XXX XXXX nu reprezintă documente oficiale false, din considerentul că nu sunt eliberate de anumite autorități publice și nici nu au fost adresate unor autorități publice.

Au mai invocat recurenții, că prima instanță a constatat că „*Hasan Mihai se învinuiește conform rechizitoriului*”, iar prin această specificare rezultă că instanța nu a constatat și descris fapta, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii.

Totodată, soluția primei instanțe este neclară și neîntemeiată, din motiv că nu a fost indicat concret temeiul încetării deoarece pe de o parte se face trimitere la intervenirea termenului de prescripție, iar pe de altă parte se indică la existența unor circumstanțe ce exclud tragerea persoanei la răspundere penală.

Din conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire penală nu a stabilit fapte noi sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, încălcând în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 a CEDO și art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) Cod de procedură penală.

În asemenea condiții, recurenții au susținut, că ordonanțele de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală cu reluarea urmăririi penale, nu pot fi admise ca probe, deoarece au fost adoptate prin încălcarea esențială de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală, din motivul neglijării dreptului învinuitului Hasan Mihai de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni.

Instanța de apel nu s-a pronunțat asupra motivelor respingerii apelului apărării, fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil al inculpatului.

9. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 15 martie 2016, a fost admis recursul, casată total decizia instanței de apel cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

9.1. În primul rând, instanța de recurs a evidențiat, că prima instanță:

a) specificând că inculpatul: „*este învinuit că...*”, și adoptând soluția de încetare a procesului penal, nu a constatat și descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, temeiurile de fapt și de drept privind încetarea procesului penal;

b) prima instanță în mod neclar și divergent mai întâi a exclus probele din învinuire, apoi le-a enumerat ca valabile și le-a pus la baza unor sugestii de confirmare a vinovăției inculpatului, și nu a argumentat, în descriptivul și dispozitivul deciziei, în baza căror norme de drept procedural a concluzionat încetarea procesului penal și respingerea acțiunii civile ca nefondate, nefiind clar ce fel de sentință a adoptat - de condamnare sau de încetare, dacă a constatat vinovăția sau nevinovăția inculpatului în raport cu infracțiunea imputată, existența sau lipsa încălcărilor procedurale la care se referă, inclusiv aplicarea regulilor termenului de prescripție, dar față de toate circumstanțele și elementele infracțiunii, prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, imputate ultimului prin rechizitoriu.

Instanța de recurs a conchis, că prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii.

În al doilea rând, instanța de recurs cu referire la prevederile art. art. 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8), 419 Cod de procedură penală a constatat, că instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descriptivului deciziei contestate (pct. 7. din decizie):

a) nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept comise de prima instanță și, repetându-le, nu a desființat sentința, cu rejudecarea cauzei potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, menținând o sentință ilegală, nemotivată și neîntemeiată;

b) nu a constatat fapta incriminată inculpatului, vinovăția sau nevinovăția lui, nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat, formulând răspunsuri neargumentate, divergente și concluzii evazive în acest sens, cum ar fi că: „*starea de fapt reținută în sarcina inculpatului în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, de către prima instanță și expusă în sentința atacată a fost probată la judecarea cauzei integral prin probele administrate... Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat. Totodată, această situație nu poate fi egalată cu situația „fructelor pomului otrăvit”. Argumentele apărării nu sunt fondate și sunt înaintate în scopul ducerii în eroare a instanței.*”, în situația în care nici prima instanță nu a constatat fapta incriminată inculpatului, vinovăția sau nevinovăția lui în raport cu infracțiunea imputată, existența sau lipsa încălcărilor procedurale la care se referă prima instanță, inclusiv aplicarea regulilor termenului de prescripție dar față de toate circumstanțele și elementele infracțiunii, prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, imputate inculpatului prin rechizitoriu.

În concluzie, instanța de recurs a concluzionat, că împrejurările expuse atestă în mod lucid că ambele instanțe nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul acestora, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, și că recursul ordinar este întemeiat.

10. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016, au fost admise din alte motive apelurile declarate de avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului Hasan Mihai și de avocatul Bucătaru Marian în numele părții vătămate Lescu Ala, casată parțial sentința, inclusiv din oficiu în baza art. art. 409 alin. (2), 411 Cod de procedură penală și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care: Hasan Mihai a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu liberarea acestuia de pedeapsa penală, în legătură cu expirarea termenului de prescripție prevăzut de art. 60 Cod penal.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Lescu Ala cu privire la repararea prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să se expună instanța civilă.

Prin aceeași decizie, instanța de apel a recunoscut vinovăția lui Cotovici Eugenia de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu liberarea acesteia de pedeapsa penală, în legătură cu expirarea termenului de prescripție prevăzut de art. 60 Cod penal, însă în această parte decizia nu a fost contestată cu recurs.

10.1. Pentru pronunțarea soluției menționate, instanța de apel a reținut, că prima instanță nu a examinat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul acestuia.

Astfel, prima instanță nu a stabilit situația de fapt, iar situația de drept reținută nu corespunde materialelor din dosar, or, prima instanță a încetat procesul penal intentat în privința lui Hasan Mihai în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, fără a recunoaște vinovăția acestuia și fără a indica motivul încetării procesului penal.

Astfel, prima instanță, specificând că inculpatul: „se învinuiește prin rechizitoriu că” și adoptând soluția de încetare a procesului penal, nu a constatat și descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, temeiurile de fapt și de drept privind încetarea procesului penal.

Prima instanță a indicat în descriptivul sentinței că acuzatorul de stat urma să constate expirarea termenului de prescripție la momentul înaintării învinuirii inculpaților și să înceteze urmărirea penală împotriva inculpaților, or, prima instanță în ședința preliminară constatând că sunt temeiuri prevăzute la art. 332, 285 al. (2), 275 pct. 4) Cod de procedură penală, în baza art. 350 Cod de procedură penală în cadrul ședinței preliminare urma să pună în discuție chestiunea privind încetarea procesului penal în legătură cu intervenirea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală, însă această chestiune nu a fost pusă în discuție și instanța a purces la examinarea în fond a cauzei penale.

Instanța de apel a concluzionat, că prima instanță nu a constatat vinovăția lui Hasan Mihai în săvârșirea infracțiunii incriminate nici în partea descriptivă a sentinței și nici în partea dispozitivă, iar odată ce inculpatul nu au recunoscut vina în săvârșirea faptei imputate, solicitând achitarea, prima instanță a ajuns la o soluție greșită de încetare a procesului penal fără a indica motivul încetării procesului.

Instanța de apel a constatat că, sentința nu corespunde după conținut prevederilor art. art. 384-397 Cod de procedură penală, motivarea nu se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să corespundă celei anterioare și nu are legătură logică în consecutivitatea redată.

Instanța de apel a mai menționat, că prima instanță a încălcat și prevederile art. 101 Cod de procedură penală, indicând că „mijloacele de probă obținute în urma cercetării la fața locului din 16 iulie 2009 și derivate din această sursă probantă, cum ar fi documentele puse la baza învinuirii, în sensul art. 94 Cod de procedură penală, nu pot fi admise ca probe, urmând a fi excluse din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești..., aceste ordonanțe nu pot fi admise ca probe....

Totuși, în mod incomprehensibil prima instanță mai întâi a exclus probele respective, iar ulterior le-a enumerat ca valabile și le-a pus în baza unor sugestii de confirmare a vinovăției inculpatului.

Prin urmare, instanța de apel a constatat, că prima instanță nu a argumentat în descriptivul și dispozitivul deciziei, în baza căror norme de drept procedural a concluzionat încetarea procesului penal și respingerea acțiunii civile ca nefondată, nefiind clar ce fel de sentință a adoptat - de condamnare sau de încetare, dacă a constatat vinovăția sau nevinovăția inculpatului în raport cu infracțiunea imputată, în existența sau lipsa încălcărilor procedurale la care se referă, inclusiv aplicarea regulilor termenului de prescripție, dar față de toate circumstanțele și elementele infracțiunii, și, prin urmare, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu exigențele prevăzute de legislația procesual penală în vigoare.

10.2. Instanța de apel a ajuns la concluzia, că vinovăția inculpatului Hasan Mihai în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, a fost demonstrată pe deplin prin ansamblul de probe pertinente și concludente, utile și veridice prezentate de către acuzarea de stat, și anume prin: declarațiile părții vătămate Lescu Ala date în prima instanță și în instanța de apel, a martorilor Lescu Mihai, Bulmaga Larisa, Stănescu Liubovi date în prima instanță, precum și prin probele scrise: procesul-verbal de ridicare a documentelor din 16 iulie 2009, în rezultatul căruia de la contabilul-șef al XXX XXXX, Cotovici Eugenia au fost ridicate următoarele liste de plată a salariului: nr. 1 pentru lunile ianuarie, februarie, martie 2004, nr. 2 pentru luna iunie 2004; nr. 3 pentru luna mai 2004; nr. 4 pentru lunile iunie-iulie 2004; nr. 5 pentru luna octombrie 2004; nr. 6 pentru luna septembrie 2004; nr. 11 pentru luna noiembrie 2004; nr. 1 pentru luna noiembrie 2004; nr. 2 pentru luna decembrie 2004; nr. 4 pentru lunile aprilie-iunie 2005; nr. 5 pentru lunile august-octombrie 2005; nr. 6 pentru 30 noiembrie 2005; nr. 1 pentru primul trimestru a anului 2006; nr. 3 pentru 16 noiembrie 2006; nr. 4 pentru lunile iunie-august 2006; nr. 5 pentru anul 2006; nr. 1 pentru lunile noiembrie-decembrie 2006; nr. 2 pentru luna ianuarie 2007; nr. 4 pentru luna martie 2007; nr. 5 pentru luna aprilie 2007; nr. 6 pentru luna mai 2007; nr. 7 pentru luna iunie 2007; nr. 8 pentru luna iulie 2007; nr. 9 pentru al III-lea trimestru a anului 2007; nr. 10 pentru luna august 2007; nr. 12 pentru luna octombrie 2007; nr. 13 pentru luna noiembrie 2007; nr. 1 pentru luna ianuarie 2008; nr. 2 pentru luna ianuarie 2008; nr. 3 pentru luna februarie 2008; nr. 4 pentru luna martie 2008; nr. 5 pentru luna aprilie 2008; nr. 6 pentru luna mai 2008; nr. 7 pentru luna iunie 2008; nr. 8 pentru luna iulie-septembrie 2008; nr. 9 pentru lunile iunie-noiembrie 2008 (f.d. 107-108, vol. I); procesul-verbal de examinare a documentelor din 04 septembrie 2009 (f.d. 142-143, vol. I); procesul-verbal de ridicare din 15 decembrie 2009, în rezultatul căruia au fost ridicate de la Cotovici Eugenia: contractul de muncă fără număr din 05 octombrie 2009 încheiat între XXX XXXX și Rogati Nicolae; contractul nr. 4 din 06 iunie 2004 încheiat între XXX XXXX și Stănescu Corneliu; contractul nr. 05 din 01 septembrie 2004

încheiat între XXX XXXX și Stănescu Liubovi, recunoscute în calitate de corpuri delictive și anexate la materialele cauzei penale prin ordonanța din 15 decembrie 2009 (f.d. 43-54, vol. II); procesul-verbal de examinare a documentelor din 15 decembrie 2009 (f.d. 53, vol. II); informația nr. 01-23/111 din 20 ianuarie 2009 prezentată de către IFS Botanica conform fișelor de verificare a obligațiilor privind impozitul pe venit a lui Lescu Ala, angajată la XXX XXXX, potrivit căreia pentru perioada anilor 2004-2007 a fost achitat impozitul pe venit (f.d. 22-26, vol. I); informația nr. 01-11/1-10801 din 29 decembrie 2011, prezentată de către Direcția Administrare Fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău conform căreia s-a stabilit că de către XXX XXXX a fost prezentată informația privind plățile salariale și alte plăți efectuate de către angajator în folosul salariaților pentru perioada 2004-2010, potrivit cărora în privința lui Lescu Ala, au fost efectuate rețineri ale impozitului din venitul ultimei, adică rezultă faptul că aceasta figurează ca plătitor de impozit pe venit și că într-adevăr a fost angajată la întreprinderea respectivă (f.d. 10-17, vol. V); raportul de expertiză nr. 111 din 08 februarie 2012 (f.d. 33-52 vol. VI); raportul de expertiză nr. 148 din 26 ianuarie 2012 (f.d. 54-72, vol. V); raportul de expertiză nr. 175 din 30 ianuarie 2012 (f.d. 74-89, vol. V); Statutul XXX XXXX (f.d. 37-39, vol. I); corpurile delictive.

Studiind materialele dosarului penal, instanța de apel a constatat, că organul de urmărire penală într-adevăr a întocmit un proces-verbal la 16 iulie 2009 (f.d. 107), însă esența acestui proces-verbal este de ridicare a documentelor de la contabil cu descrierea actelor contabile, care au fost anexate la dosar și ulterior verificate, dar nu rezultă din conținutul procesului-verbal că au fost efectuate acțiuni de cercetare la fața locului.

În opinia instanței de apel, ofițerul de urmărire penală Țânțari Igor a utilizat un formular neadecvat pentru descrierea actelor contabile și anexarea lor la materialele cauzei. Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat.

Astfel, instanța de apel ținând cont de prevederile art. art. 27, 99-101 Cod de procedură penală, cercetând probele prezentate de către partea acuzării și partea apărării, verificându-le minuțios a ajuns la concluzia, că în acțiunile lui Hasan Mihai sunt întrunite toate elementele infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

10.3. Așadar, instanța de apel a constatat *în fapt*, că Hasan Mihai în perioada ianuarie 2004 - septembrie 2007, deținând funcția de director XXX XXXX, urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Lescu Ala, fapt care nu corespunde adevărului, acționând prin intenție directă, prin înțelegere prealabilă cu contabilul-șef Cotovici Eugenia și alte persoane nestabilite de către organul de urmărire penală, în următoarele liste de plată: nr. 1 pentru lunile ianuarie - martie 2004, nr. 11 pentru luna noiembrie 2004, nr. 1 pentru luna noiembrie 2005, nr. 2 pentru lunile decembrie 2004 - ianuarie 2005, nr. 4 pentru lunile aprilie - iunie 2005, nr. 5 pentru lunile august-octombrie 2005, nr. 6 pentru 30 noiembrie 2005, nr. 1 pentru primul trimestru a anului 2006, nr. 3 pentru 16 noiembrie 2006, nr. 4 pentru lunile iulie-august 2006, nr. 5 pentru anul 2006, nr. 1 pentru lunile noiembrie - decembrie 2006, nr. 2 pentru luna ianuarie 2007, nr. 4 pentru luna martie 2007, nr. 5 pentru luna aprilie 2007, nr. 6 pentru luna mai 2007, nr. 7 pentru luna iunie 2007 și nr. 9 pentru cel de-al treilea trimestru a anului 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, au introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Lescu Ala, care conform raportului de expertiză în comisie nr. 111 din 08 februarie

2012, este falsificată, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătură, de el în calitate de director, împreună cu contabilul-șef Cotovici Eugenia.

Tot el, în listele de plată: nr. 5 pentru lunile august - octombrie 2005, nr. 6 din 30 noiembrie 2005, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, a introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Stănescu Corneliu, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 XXX XXXX din 01 septembrie 2004, încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, a semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată, la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 XXX XXXX din 01 septembrie 2004, încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, a semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată.

Tot el, deținând funcția de director al XXX XXXX urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Stănescu Liubovi, fapt care nu corespunde adevărului, acționând cu intenție directă, în lista de plată nr. 4 pentru lunile iunie - iulie 2004, la rubrica „semnătura de primire a salariului” a fost introdusă prin imitare servilă semnătura lui Stănescu Liubovi, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012, este falsificată anume de către Cotovici Eugenia, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătura ultimei și a directorului Hasan Mihai.

Tot el, în lista de plată a salariului nr. 7 pentru luna iunie 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului” a introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Rogati Nicolae, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30 ianuarie 2012, este falsificată, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul de muncă fără număr din 05 octombrie 2004, încheiat între Hasan Mihai și Rogati Nicolae, a semnat din numele ultimului, prin imitarea servilă a semnăturii acestuia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30 ianuarie 2012, este falsificată.

10.4. Instanța de apel a stabilit, că declarațiile inculpatului privind nevinovăția în săvârșirea faptei incriminate se combat prin totalitatea de probe pertinente, concludente, utile și veridice cercetate în ședința de judecată și anume prin declarațiile martorilor și probele scrise cercetate în ședința de judecată.

În opinia instanței de apel, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii incriminate este confirmată prin cumulul de probe cercetate, ce coroborează între ele și careva divergențe între declarațiile părții vătămate, a martorilor și probele scrise care ar trezi dubii nu sunt reținute.

Instanța de apel a statuat, că în ședința de judecată s-a demonstrat indubitabil că în acțiunile lui Hasan Mihai sunt întrunite elementele infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, fapt probat prin declarațiile părții vătămate Lescu Ala, a martorilor Bulimaga Larisa, Stănescu Liubovi, declarații coroborate cu probele scrise cercetate de instanță și anume cu rapoartele de expertiză nr. 175 din 30 ianuarie 2012 (f.d. 74-89, vol. V), raportul de expertiză în comisie nr. 111 din 08 februarie 2012 (f.d. 33-52, vol. V) și raportul de expertiză în comisie nr. 148 din 26 ianuarie 2012 (f.d. 54-72, vol. V).

Potrivit Statutului XXX XXXX aprobat la adunarea generală din 14 februarie 2003, în calitate de asociați ai societății au fost desemnați, cu cote de participare egale: Hasan Mihai și Lescu Ala.

În calitate sa de director al XXX XXXX, Hasan Mihai era desemnat cu atribuții de organizare a activității societății, ținerea evidenței contabile și a lucrărilor de secretariat, angajarea lucrătorilor și eliberarea lor din funcție (f.d. 37-39, vol. I).

Contractele de muncă erau încheiate și semnate din numele societății XXX XXXX, de către directorul Hasan Mihai în calitate de angajator.

Listele de plată a salariului erau întocmite de contabilul Cotovici Eugenia și semnate de către directorul Hasan Mihai și contabil.

În ședința de judecată s-a constatat cu certitudine că salariații primeau salariul și semnau în liste numai în biroul și în prezența directorului Hasan Mihai.

Instanța de apel a respins ca fiind neîntemeiat argumentul avocatului inculpatului precum că actele care se prezumă a fi falsificate în învinuire nu reprezintă documente oficiale false.

Instanța de apel a subliniat că listele de plată a salariului și contractele individuale de muncă reprezintă documente oficiale, deoarece acestea corespund după formă și conținut unui document oficial. Acestea erau eliberate de către XXX XXXX, întocmite și semnate de către administrația întreprinderii, în persoana directorului XXX XXXX Hasan Mihai și contabilul Cotovici Eugenia; conține elementele unui act deferit cu putere juridică - ștampila, semnăturile contabilului-șef și ale directorului întreprinderii; conține elemente de evidență strictă; conține informații asupra unei anumite stări de fapt care este acumulată și sistematizată - contractul individual de muncă produce efecte juridice ce confirmă angajarea la serviciu a persoanei, includerea în listele de salarizare, transmiterea listelor de salarizare băncii pentru eliberarea salariului și în final calcularea și primirea salariului, Inspectoratelor Fiscale de Stat calcularea și încasarea impozitului pe venit, încasarea plăților pentru asigurarea socială, asigurarea medicală; au fost emise cu scopul garantării executării unei obligații și oferă dreptul de a obține anumite beneficii, ca rezultat al încheierii și semnării contractului de muncă și includerii salariaților în listele de salarizare.

Instanța de apel a stabilit că în baza contractelor de muncă, au fost incluși salariații în listele de plată a salariului, fiind prezentată informația privind plățile salariale la Inspectoratele Fiscale de Stat în baza cărora au fost reținute impozite din venitul salariaților ce se confirmă prin informația nr. 01-23/111 din 20 ianuarie 2009, prezentate de către IFS Botanica. Conform fișelor de verificare a obligațiunilor privind impozitul pe venit a lui Lescu Ala, angajată la XXX XXXX s-a stabilit că pentru perioada anilor 2004-2007 a fost achitat impozitul pe venit (f.d. 22-26, vol. I); prin informația nr. 01-11/1-10801 din 29 decembrie 2011, prezentată de către Direcția Administrare Fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău conform căreia s-a stabilit că de către XXX XXXX a fost prezentată informația privind plățile salariale și alte plăți efectuate de către angajator în folosul salariaților pentru perioada 2004-2010, potrivit cărora în privința lui Lescu Ala, au fost efectuate rețineri ale impozitului din venitul ultimei, rezultând că aceasta figurează ca plătitor de impozit pe venit, fapt ce denotă că într-adevăr a fost angajată la întreprinderea respectivă (f.d. 10-17, vol. V).

Astfel, actele emise de către XXX XXXX incluse în actul de învinuire sunt documente oficiale, deoarece au fost prezentate autorităților publice care au produs

efecte juridice.

Recomandarea Rec(2002)2 a Comitetului Miniștrilor a Consiliului European, către Statele membre, privind accesul la documentele publice, din 21 februarie 2002, stipulează că „*documentele publice*” semnifică: - toate informațiile înregistrate în orice formă, elaborate, primite sau deținute de autoritățile publice și care au legătură cu funcția administrativă, excepție făcând documentele care sunt în curs de pregătire.

Termenul de „*documente publice*” reprezintă toate informațiile fixate pe orice suport fizic într-o formă recuperabilă (texte scrise, înregistrate pe bandă sonoră sau audiovizuală, fotografii, email-uri, informații stocate pe suport electronic cum ar fi bazele de date electronice etc.).

Atât documentele emise de o autoritate, cât și documentele ce provin de la terți și care au fost primite de o autoritate publică sunt acoperite de definiție.

Cu referire la prevederile art. 6 al Legii privind accesul la informație nr. 182 din 11 mai 2000, luând în considerare explicațiile din decizia Curții Supreme de Justiție din 20 martie 2014 în cauza nr. 4-1-rii-2/2014, instanța de apel a menționat că „documentul oficial” poate să apară și sub forma documentului privat, pus la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale în condițiile legii de către alți subiecți de drept.

Astfel, sub incidența art. 361 Cod penal, cade fapta de confecționare a listelor de plată a salariilor și contractele de muncă false în scopul obținerii ilegale a unor sume de bani ca salarii, prin urmare acțiunile lui Hasan Mihai întrunesc toate elementele infracțiunii de confecționare, deținere și folosire a unui document oficial fals, care acordă drepturi și obligații, săvârșită de două sau mai multe persoane.

Instanța de apel a accentuat, că actele emise de către XXX XXXX incluse în actul de învinuire sunt documente oficiale, care produc efecte juridice, cu toate că XXX XXXX nu este o instituție publică.

Instanța de apel a respins argumentul apărării precum că organul de urmărire penală a încălcat prevederile art. 29 alin. (3) Constituția R. Moldova, art. art. 94 alin. (1) pct. 8), 118 alin. (1), 251 alin. (1) Cod de procedură penală, deoarece a fost înaintat în scopul ducerii în eroare a instanței.

Totodată, referitor la argumentul apărării privind cercetarea la fața locului din 16 iulie 2009, instanța de apel a menționat, că organul de urmărire penală într-adevăr a întocmit un proces-verbal la data indicată (f.d. 107), însă esența acestui proces-verbal este descrierea actelor contabile prezentate de contabilă, care au fost anexate la dosar și au fost ulterior verificate.

În rechizitoriu, actele descrise în acest proces-verbal au fost indicate ca liste de plată a salariului care au fost ridicate de la Cotovici Eugenia și care ulterior au fost recunoscute drept corpuri delictive (f.d. 204, vol. I).

Din conținutul acestui proces-verbal, nu rezultă că ar fi fost efectuată cercetarea la fața locului. Nici inscripția „cab. 311” în rubrica „în temeiul” (f.d. 107, vol. I), nu menționează faptul că ar fi fost examinat biroul ofițerului Țânțari Igor.

În opinia instanței de apel, ofițerul Țânțari Igor a utilizat un formular neadecvat pentru descrierea actelor contabile și anexarea lor la materialele cauzei.

Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat.

Totodată, această situație nu poate fi egalată cu situația „fructelor pomului otrăvit” invocat de apărare în apel.

Cu referire la argumentul precum că ilegal au fost anulate ordonanțele de scoatere

de sub urmărire penală a lui Hasan Mihai, instanța de apel l-a apreciat ca nefondat.

Atât ordonanța din 12 martie 2012 cât și cea din 23 iunie 2012 au fost anulate în temeiuri legale de către persoane împuternicite cu asemenea obligații.

Drept temei pentru anularea ordonanței din 12 martie 2012 a servit aprecierea incorectă a situației de fapt de către autorul ordonanței și interpretarea eronată a prevederilor art. 14 alin. (2) Cod penal.

Drept temei pentru anularea ordonanței din 23 iunie 2012 a servit prezența unor concluzii noi privind efectuarea semnăturilor în actele contabile cercetate și prezentate ca probe în cazul dat.

La momentul emiterii ordonanțelor nominalizate, guvernă art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală și reluarea urmăririi penale a fost efectuată în condiții legale, deoarece Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015 a intrat în vigoare la 11 septembrie 2015, după efectuarea acțiunilor de către organul de urmărire penală.

10.5. În concluzie, instanța de apel a menționat, că din totalitatea probelor administrate coroborate cu circumstanțele cauzei penale, rezultă ca Hasan Mihai urmează să fie recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu liberarea acestuia de pedeapsă în legătură cu expirarea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală prevăzut de art. 60 Cod penal, deoarece infracțiunea a fost săvârșită în perioada anilor 2004-2007.

Cu referire la prevederile art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, instanța de apel a conchis că urmează să fie admisă în principiu acțiunea civilă depusă de Lescu Ala cu privire la repararea prejudiciului material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să se expună instanța în ordinea procedurii civile.

11. Avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului, în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 16) Cod de procedură penală, a declarat recurs ordinar, solicitând casarea hotărârilor judecătorești adoptate la caz, cu pronunțarea unei hotărâri de achitare, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii imputate.

În motivarea recursului, cu referire la prevederile art. 436 alin. (3) Cod de procedură penală, recurentul a invocat, că în privința lui Hasan Mihai cauza penală a fost remisă la rejudecare doar în baza recursului părții apărării.

Astfel, până la decizia instanței de recurs din 15 martie 2016 chestiunea cu privire la respingerea acțiunii civile, era irevocabilă, iar prin decizia instanței de apel din 19 mai 2016 acțiunea civilă a fost admisă în principiu, motive din care părții apărării i-a fost creată o situație mai gravă.

În opinia apărării, instanța de apel urma să se limiteze doar la reexaminarea apelului declarat de apărare, deoarece partea vătămată nu a contestat cu recurs deciziile instanței de apel din 11 martie 2014 și 24 septembrie 2015, iar pentru această parte, atât în latură penală precum și civilă, sentința primei instanțe a devenit irevocabilă în urma necontestării acesteia.

Astfel, până la declararea recursului, în privința lui Hasan Mihai prin sentința din 26 noiembrie 2013 și decizia instanței de apel din 24 septembrie 2015 nu a fost constatată vinovăția inculpatului, iar acțiunea civilă înaintată de partea vătămată a fost respinsă, iar în urma rejudecării cauzei, instanța de apel a creat o situație mai gravă pentru persoana care a declarat apel și recurs, deoarece a constatat vinovăția lui Hasan Mihai în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) Cod penal și a admis acțiunea civilă în principiu.

Cu referire la prevederile art. art. 8, 26 alin. (3), 27 alin. (2), 101 alin. (1), (2), 389

alin. (2) Cod de procedură penală, consideră apărarea că învinuirea înaintată lui Hasan Mihai și soluția instanței de apel nu și-a găsit pe deplin confirmarea în cadrul cercetării judecătorești, iar probele administrate de către instanța de judecată au fost apreciate în mod eronat, existând în cazul dat probe suficiente care stabilesc cu certitudine lipsa elementelor infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Sușține recurentul, că în cererea de apel apărarea a invocat faptul că actele emise de către XXX XXXX nu reprezintă documente oficiale false, din considerentul că nu sunt eliberate de anumite autorități publice și nici nu sunt adresate unor autorități publice, însă argumentele pe care și-a întemeiat soluția instanța de apel în sensul că totuși contractele individuale de muncă și listele de salarizare reprezintă documente oficiale, contravin deciziei Curții Supreme de Justiție din 20 martie 2014 privind examinarea recursului în interesul legii și jurisprudenței unificate cu privire la caracterul oficial al documentelor.

Mai invocă apărarea, că argumentul instanței de apel, precum că documentele incluse în actul de învinuire au fost prezentate Inspectoratului Fiscal de Stat nu corespunde cu probele existente în materialele dosarului penal.

Astfel, din conținutul învinuirii rezultă că inculpatului Hasan Mihai, în calitate de director a XXX XXXX i s-a incriminat că prin înțelegere prealabilă cu contabilul Cotovici Eugenia ar fi falsificat liste de plată și contracte individuale de muncă, însă infracțiunea prevăzută de art. 361 Cod penal, face parte din Capitolul XVII, care are ca obiect generic - „Infracțiunile contra autorităților publice și a securității de stat”.

Consideră apărarea că actele emise de către XXX XXXX și incluse în actul de învinuire nu reprezintă documente oficiale false, deoarece aceste liste de plată, contracte de muncă, emise de către o societate comercială nu constituie obiectul infracțiunii prevăzute de art. 361 Cod penal, adică nu atentează contra autorităților publice și a securității de stat.

Recomandarea Rec(2002)2 a Comitetului Miniștrilor a Consiliului European, către Statele membre, privind accesul la documentele publice, din 21 februarie 2002, menționează că prin „document public” se înțeleg: toate informațiile înregistrate în orice formă, elaborate, primite sau deținute de autoritățile publice și care au legătură cu funcția administrativă, excepție făcând documentele care sunt în curs de pregătire.

Termenul de „document public” reprezintă toate informațiile fixate pe orice suport fizic într-o formă recuperabilă (texte scrise, înregistrate pe bandă sonoră sau audiovizuală, fotografii, email-uri, informații stocate pe suport electronic cum ar fi bazele de date electronice etc...).

Atât documentele produse de o autoritate, cât și documentele ce provin de la terți și care au fost primite de o autoritate publică sunt acoperite de definiție.

Sușține apărarea, că în cadrul examinării cauzei penale, în instanța de apel, partea acuzării precum și reprezentantul părții vătămate au invocat faptul că actele indicate în învinuirea înaintată inculpatului Hasan Mihai ar constitui documente oficiale, din motiv că acestea ar fi fost convertite din documente private în documente publice, iar instanța de apel absolut neîntemeiat a admis aceste presupuneri.

La acest capitol menționează că listele de plată au fost ridicate prin procesul-verbal de cercetare la fața locului din 16 iulie 2009 de la contabilul-șef al XXX XXXX, Cotovici Eugenia.

Totodată contractele de muncă, indicate în învinuire, din 05 octombrie 2009 încheiate între XXX XXXX și Rogati Nicolae; din 06 iunie 2004 încheiate între XXX

XXXX și Stănescu Corneliu; din 01 septembrie 2004 încheiat între XXX XXXX și Stănescu Liubovi, au fost ridicate prin procesul-verbal de ridicare din 15 decembrie 2009, de către ofițerul de urmărire penală de la Cotovici Eugenia.

Prin prisma recursului în interesul legii din 20 martie 2014, rezultă că documentul oficial poate să apară și sub forma documentului privat, pus la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale în condițiile legii de către alți subiecți de drept.

În dependență de autorul documentului privat, ele pot fi documente private întocmite de persoane fizice sau documente private întocmite de persoane juridice de drept privat.

Trebuie de menționat că, în primul rând, documentele care emană de la particulari se consideră documente oficiale atunci când asemenea documente sunt supuse procedurii publice de autentificare a documentelor create.

Tocmai această procedură conferă documentului un caracter oficial, adică un caracter de drept public.

În al doilea rând, documentele care emană de la particulari se consideră documente oficiale atunci când asemenea documente sunt primite oficial de persoana juridică de drept public, după care se află la dispoziția acestei persoane în legătură cu soluționarea problemei reprezentând obiectul de referință al documentelor primite.

Deci, documentelor private li se recunoaște posibilitatea de a deveni documente oficiale. Momentul convertirii documentelor private în documente oficiale este desemnat prin punerea acestuia la dispoziția organelor sau a persoanelor oficiale în condițiile legii.

Prin urmare, conchide recurentul, momentul înregistrării documentului privat de către organul sau persoana oficială este momentul convertirii documentului privat în document oficial.

Așadar, punerea la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale a documentelor private în cazul în care sunt îndeplinite condițiile legii, conferă acestor documente aptitudinea de a evalua în obiect material (produs) al infracțiunilor prevăzute de art. 332 Cod penal, falsul în acte publice și art. 361 Cod penal, confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale.

Raportând circumstanțele cauzei penale la explicațiile conținute în decizia Curții Supreme de Justiție din 20 martie 2014, recurentul consideră că actele indicate în învinuirea înaintată lui Hasan Mihai nu au fost convertite din documente private în documente oficiale, deoarece listele și contractele puse la baza învinuirii inculpatului nu au fost niciodată prezentate unor organe de stat, nu s-au aflat la dispoziția lor și nici nu au fost ridicate de la organe de stat, dar s-au aflat la sediul XXX XXXX - instituție privată și au fost ridicate de către organul de urmărire penală în urma prezentării benevole de către contabilul Cotovici Eugenia.

Astfel, actele emise de către XXX XXXX nu reprezintă documente oficiale false, din considerentul că nu sunt eliberate de anumite autorități publice și nici nu au fost prezentate unei autorități publice.

Mai evidențiază recurentul, că prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Lupașcu Carolina din 24 ianuarie 2011 a fost dispusă scoaterea lui Hasan Mihai de sub urmărire penală de pe cauza penală nr. 2009011070, din motivul că nu au fost dobândite probe suficiente pentru a-l pune sub învinuire, iar termenul prevăzut la art. 63 Cod de procedură penală, a expirat.

Ulterior, prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău,

Railean Aliona a mai fost adoptată încă o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală în privința lui Hasan Mihai, din motiv că nu au fost dobândite probe suficiente pentru al pune sub învinuire, iar termenul prevăzut la art. 63 Cod de procedură penală a expirat.

Totodată, la 12 martie 2012, prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Cherpec Mariana a fost dispusă încetarea în parte a urmăririi penale pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu.

Ulterior, prin ordonanța procurorului, adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg din 04 octombrie 2012 a fost dispusă anularea ordonanței de încetare în parte a urmăririi penale din 12 martie 2012, emisă de către procurorul Cherpec Mariana, din motiv că nu a existat temei pentru luarea unei asemenea hotărâri.

Prin ordonanța procurorului-adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg din 05 octombrie 2012 a fost dispusă anularea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală din 23 iunie 2011 în privința lui Hasan Mihai, din motiv că în procesul de efectuare a urmăririi penale au apărut fapte noi.

Referitor la nulitatea ordonanțelor de reluare a urmăririi penale, instanța de apel a invocat că atât ordonanța din 12 martie 2012 cât și cea din 23 iunie 2011 au fost anulate în temeiuri legale de către persoane împuternicite cu asemenea obligații.

Menționează recurentul, că art. 4 din Protocolul adițional nr. 7 al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale garantează persoanei dreptul de a nu fi judecată sau pedepsită de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni, pentru care ea a fost deja achitată sau condamnată printr-o hotărâre.

Redeschiderea procesului penal poate opera doar dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea menționată.

De asemenea, cu referire la prevederile art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) Cod de procedură penală, remarcă recurentul, că scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale împiedică punerea repetată sub învinuire a aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă.

Din conținutul ordonanței de reluare a urmăririi penale rezultă că procurorul nu a stabilit fapte noi sau recent descoperite, ori în viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, încălcând în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (1) Cod de procedură penală.

În opinia apărării, reluarea urmăririi penale contrar cerințelor stipulate în art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (1), (4) Cod de procedură penală, precum și celor din art. 4 al Protocolului nr. 7 adițional la Convenție, urmează a fi considerată ca o încălcare a prevederilor legale referitoare la sesizarea instanței prevăzute în art. 251 alin. (2) Cod de procedură penală. Nulitatea reluării urmăririi penale, în cazul dat, poate fi invocată la orice etapă a procesului penal de către părți și se ia în considerație de instanță, inclusiv din oficiu.

Consideră apărarea, că la acest capitol este relevantă Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 287 alin. (1) din Codul de procedură penală, în care Curtea Constituțională a declarat drept neconstituțională dispoziția art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală.

În opinia recurentului, argumentele instanței de apel contravin jurisprudenței unificate a Curții Supreme de Justiție, deoarece într-o cauză similară cu cea a lui

Hasan Mihai, Colegiul Penal a Curții Supreme de Justiție, la 16 februarie 2016, a adoptat decizia în cauza Cernopolc Valeriu, Nastas Mihail, Murgun Oleg, constatând nulitatea ordonanței de reluare a urmăririi penale, adoptate anterior Hotărârii Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015 și s-a bazat pe hotărârea dată.

12. Partea vătămată Lescu Ala, a prezentat referință pe marginea recursului declarat de apărare, solicitând respingerea acestuia ca nefondat și ilegal, totodată exprimându-și în totalitate acordul cu motivarea soluției date de către instanța de apel.

13. Judecând recursul ordinar declarat în baza argumentelor invocate și în raport cu circumstanțele cauzei, Colegiul penal lărgit consideră că acesta urmează a fi admis din următoarele motive.

În conformitate cu art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în baza temeiurilor stipulate expres în acest articol.

Potrivit prevederilor art. 434 Cod de procedură penală, judecând recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs de titularul acestuia.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărârii atacate și cu dispunerea încetării procesului penal, în cazul în care se constată că există circumstanțele stipulate de art. 391 alin. (1) pct. 5) Cod penal.

Potrivit textului recursului, apărarea invocă faptul, că lui Hasan Mihai i-a fost încălcat dreptul de a nu fi urmărit sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă garantat de art. 4 al Protocolului nr. 7 adițional la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și de art. 22 Cod de procedură penală.

Raportând argumentele sus-menționate la actele cauzei, Colegiul penal conchide că aceste motive sunt întemeiate și își găsesc confirmare în speță, se încadrează în temeiurile pentru recurs prevăzute la pct. 6), 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, precum și când norma de drept aplicată în hotărârea atacată contravine unei hotărâri de aplicare a aceleiași norme date anterior de către Curtea Supremă de Justiție.

Colegiul penal a statuat asupra acestei concluzii reieșind din următoarele considerente.

În primul rând, relevant este de menționat că la 14 mai 2015 Curtea Constituțională examinând sesizarea Curții Supreme de Justiție privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, a declarat drept neconstituțională dispoziția articolului nominalizat.

Astfel, potrivit art. 7 alin. (6) Cod de procedură penală, hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

Potrivit art. 251 alin. (1), (3) Cod de procedură penală, încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluși act.

Nulitatea prevăzută în alin. (2) al aceleiași norme, nu se înlătură în nici un mod, poate fi invocată în orice etapă a procesului de către părți, și se ia în considerare de instanță, inclusiv din oficiu, dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

În al doilea rând, Colegiul penal relevă că în acord cu statuările expuse supra, Curtea Supremă de Justiție a elaborat o practică judiciară unitară privind aplicarea acestor norme de drept, relevante în decizia nr. 4-1re-59/2016 din 16 iunie 2016, și care în opinia Colegiului, își găsesc aplicare și în speța dedusă judecătii.

În continuare, reieșind din actele și lucrările dosarului, instanța de recurs constată că, potrivit ordonanței Procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Lupașcu Carolina, din 24 ianuarie 2011, a fost dispusă scoaterea lui Hasan Mihai de sub urmărirea penală în baza art. 361 alin. (1) Cod penal, în cauza penală nr. 2009011070, pe episodul privind falsificarea semnăturii părții vătămate Lescu Ala, din motivul că nu au fost dobândite probe suficiente pentru a-l pune sub învinuire pe Hasan Mihai, iar termenul prevăzut de art. 63 Cod de procedură penală, a expirat (f.d. 160-161, vol.III).

Prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Railean Aliona, din 23 iunie 2011, a fost dispusă scoaterea lui Hasan Mihai de sub urmărirea penală în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, în cauza penală nr. 2009011070, din motivul că nu au fost dobândite probe suficiente pentru a-l pune sub învinuire pe Hasan Mihai, iar termenul prevăzut de art. 63 Cod de procedură penală, a expirat (f.d. 34, vol.IV).

Ulterior, prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Cherpec Mariana din 12 martie 2012, s-a dispus încetarea în parte a urmăririi penale în cauza penală nr. 2009011070, pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu, din motiv că fapta nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni și că aduce o atingere minimă valorii apărute de legea penală.

Din materialele dosarului rezultă că aceste ordonanțe nu au fost contestate.

Așa fiind, Colegiul penal conchide că ordonanțele prin care a fost dispusă scoaterea lui Hasan Mihai de sub urmărirea penală în baza art. 361 alin. (1) Cod penal, iar ulterior în baza art. 361 alin. (2) Cod penal din 24 ianuarie 2011 și respectiv din 23 iunie 2011, precum și ordonanța de încetare în parte a urmăririi penale în privința inculpatului Hasan Mihai din 12 martie 2012, se echivalează cu o hotărâre judecătorească irevocabilă și reprezintă autoritatea de lucru judecat, care nu permite declanșarea unei noi proceduri cu privire la aceeași faptă și aceeași persoană, decât conform prevederilor art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală.

În vederea elucidării semnificației sintagmei „*hotărâre definitivă*”, instanța de recurs va statua, că potrivit prevederilor art. 467 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile judecătorești definitive și ordonanțele procurorului privind încetarea urmăririi penale sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Deci, autoritatea de lucru judecat este considerat un principiu, exprimat prin *non bis in idem* - principiu care nu mai permite declanșarea unei noi judecătii cu privire la aceeași faptă și aceeași persoană, dacă acestea au făcut obiectul unei judecătii pentru care există deja o hotărâre definitivă.

Contrar acestor exigențe legale, instanța de recurs atestă, că prin ordonanța procurorului adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg din 04 octombrie 2012, a fost anulată ordonanța de încetare în parte a urmăririi penale pe

cauza penală nr. 2009011070, emisă de procurorul în Procuratura sect. Centru, Cherpec Mariana la 12 martie 2012, pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu, cu reluarea urmăririi penale pe faptul indicat (f.d. 154-156, vol. V). Drept temei pentru reluarea urmăririi penale, procurorul ierarhic superior a invocat, că din materialele cauzei rezultă că nu a existat temei pentru încetarea în parte a urmăririi penale pe cauza penală nr. 2009011070, pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu.

Totodată, prin ordonanța procurorului adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg din 05 octombrie 2012, a fost dispusă anularea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală din 23 iunie 2011 în privința lui Hasan Mihai, din motiv că au apărut fapte noi și au fost acumulate suficiente probe pentru înaintarea învinuirii, cu reluarea urmăririi penale în privința acestuia (f.d. 159, vol.V).

În sensul art. 284 alin. (1) Cod de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Contrar acestor prevederi, Colegiul penal atestă, că respectiva ordonanță de reluare a urmăririi penale, deși formal se întemeiază pe prevederile art. 287 Cod de procedură penală, în sensul că în cauză au apărut fapte noi, totuși în motivarea ordonanței de reluare a urmăririi penale, emitentul nu a motivat care ar fi acele fapte noi apărute în sensul prescripțiilor stabilite în art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, care au generat necesitatea reluării urmăririi penale.

Așadar, analizând ordonanțele privind reluarea urmăririi penale, emise de către procurorul adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg, instanța de recurs constată că acestea au fost întemeiate pe prevederile art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, întrucât la elaborarea acestora, procurorul nu a indicat expres temeiurile indicate în art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, care descriu condițiile în care poate fi reluată urmărirea penală.

În sensul celor enunțate mai sus, Colegiul penal reține că pentru ca organul de urmărire penală să poată relua urmărirea penală, legiuitorul la art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală a stipulat că această acțiune se admite „*numai dacă apar fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată*”.

Or, alte circumstanțe pentru reluarea urmăririi penale și derogarea de la principiul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă, consacrat în alin. (2) art. 22 Cod de procedură penală, legea procesual penală nu prevede.

Totodată, în acest context urmează a se evidenția și stipulările din art. 6 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010 cu privire la excepția de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală (Monitorul Oficial nr. 235-240/27 din 03 decembrie 2010), potrivit cărora principiul constituțional de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă impune în linii mari autorităților publice competente nu numai interdicția de a judeca repetat persoana, dar și interdicția de a urmări de mai multe ori persoana pentru aceeași faptă.

La fel, Curtea Constituțională a statuat că pentru a nu transforma dreptul de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă într-un drept absolut, ceea ce ar împiedica descoperirea infracțiunilor și criminalilor, sistemele de drept, inclusiv Convenția, au reglementat expres derogările admisibile.

Aceste derogări oferă organelor de urmărire penală posibilitatea de a relua urmărirea penală și sunt formulate, în termeni aproape identici, în art. 22, 287 Cod de procedură penală, precum și în art. 4 al Protocolului nr. 7 la Convenție.

Conform acestor norme, în cazurile în care ordonanțele de încetare a urmăririi penale, clasare a cauzei penale sau de scoatere a persoanei de sub urmărire au fost adoptate legal, reluarea urmăririi penale se admite numai dacă „fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată”.

Astfel, având în vedere cele expuse, inclusiv și statuările din hotărârea Curții Constituționale cu privire la declararea neconstituționalității prevederilor art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, precum și de cele stipulate în art. 251 Cod de procedură penală, Colegiul penal conchide că, în cazul în care în privința persoanei a fost încetată urmărirea penală, iar ordonanța de reluare a urmăririi penale, nu este întemeiată pe circumstanțele prevăzute în art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, rezultă că aceasta este lovită de nulitate absolută și nu poate produce careva consecințe juridice.

Reluarea urmăririi penale contrar cerințelor stipulate în art. 22 alin. (2) și art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, precum și celor din art. 4 al Protocolului nr. 7 la Convenție, urmează a fi considerată ca o încălcare a prevederilor legale referitoare la sesizarea instanței, prevăzute în art. 251 alin. (2) Cod de procedură penală.

Nulitatea reluării urmăririi penale, în cazul dat, poate fi invocată la orice etapă a procesului penal de către părți și se ia în considerație de instanță, inclusiv din oficiu.

În speță, reieșind din textul ordonanțelor procurorului din 04 octombrie 2012 și din 05 octombrie 2012 privind reluarea urmăririi penale în privința lui Hasan Mihai, Colegiul statuează că, la caz, nu au fost constatate careva circumstanțe noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental, care ar fi condiționat reluarea urmăririi penale în cauza nominalizată.

Prin urmare, se conchide că ordonanța procurorului adjunct al procurorului sect. Centru, mun. Chișinău, Afanasii Oleg din 04 octombrie 2012 cu privire la anularea ordonanței din 12 martie 2012, de încetare în parte a urmăririi penale, pe episodul falsificării semnăturilor părților vătămate Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu și ordonanța din 05 octombrie 2012 privind anularea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală din 23 iunie 2011 în privința lui Hasan Mihai pe episodul falsificării semnăturilor părții vătămate Lescu Ala, cu reluarea urmăririi penale în privința acestuia sunt ilegale și lovite de nulitate absolută.

În același timp, ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Railean Aliona, din 23 iunie 2011, prin care a fost dispusă scoaterea lui Hasan Mihai de sub urmărirea penală, în baza art. 361 alin. (2) Cod penal, în cauza penală nr. 2009011070, din motivul că nu au fost dobândite probe suficiente pentru a-l pune sub învinuire pe acesta, iar termenul prevăzut de art. 63 Cod de procedură penală, a expirat (f.d. 34, vol.IV) și ordonanța procurorului în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău, Cherpec Mariana din 12 martie 2012, prin care s-a dispus încetarea în parte a urmăririi penale pe cauza penală nr. 2009011070, pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu Liubovi și Stănescu Corneliu, din motiv că fapta nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni și că aduce o atingere minimă valorii apărute de legea penală, sunt legale și produc efecte juridice.

Distinct de cele relatate, Colegiul penal constată că după emiterea ordonanțelor

de reluare a urmăririi penale din 04 octombrie 2012 și din 05 octombrie 2012, la 09 octombrie 2012, Hasan Mihai a fost pus sub învinuire, fiindu-i incriminată săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal (f.d. 174, vol.V).

Prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013, a fost dispusă încetarea procesului penal intentat în privința lui Hasan Mihai în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, iar acțiunea civilă înaintată a fost respinsă.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016, au fost admise din alte motive apelurile declarate, casată parțial sentința, inclusiv din oficiu în baza art. art. 409 alin. (2), 411 Cod de procedură penală și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care: Hasan Mihai a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu liberarea acestuia de pedeapsa penală, în legătură cu expirarea termenului de prescripție prevăzut de art. 60 Cod penal.

Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Lescu Ala cu privire la repararea prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să se expună instanța civilă.

Astfel, se deduce că Hasan Mihai a fost judecat pentru săvârșirea unei infracțiuni pentru care anterior, prin ordonanțele organului de urmărire penală acesta a fost scos de sub urmărire penală din lipsă de probe, iar în parte, în privința acestuia urmărirea penală a fost încetată, ca ulterior, procesul penal să fie reluat contrar prevederilor art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală.

În acest sens, Colegiul penal statuează că, atât sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013 cât și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016, în latura penală sunt contrare principiului *non bis in idem*, fiind în situația când persoana a fost urmărită de mai multe ori pentru aceleași fapte.

Potrivit dispoziției art. 22 Cod de procedură penală, nimeni nu poate fi urmărit de organele de urmărire penală, judecat sau pedepsit de instanța judecătorească de mai multe ori pentru aceeași faptă.

Principiul *non bis in idem* reglementat de norma nominalizată îl regăsim și în art. 4 al Protocolului nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, care stipulează că: „Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunilor pentru care a fost deja condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale aceluiași stat”.

În privința condițiilor de aplicare a textului, reținem, că pentru a putea invoca dreptul pe care acesta îl consacră, persoana în cauză trebuie să fi suferit o condamnare, să fi fost achitată sau să se fi dispus încetarea urmăririi penale pentru fapta cu privire la care este din nou urmărită sau judecată.

Principiul „necondamnării repetate pentru una și aceeași faptă” este aplicabil ori de câte ori autoritățile competente formulează din nou împotriva unei persoane o acuzație în materie penală după pronunțarea unei noi hotărâri irevocabile de condamnare sau de achitare în același stat, hotărâre care se bucură de autoritate de lucru judecat cu privire la această faptă.

Acest articol se referă nu numai la dreptul de a nu fi judecat, condamnat de două ori pentru aceeași faptă, ci și la dreptul de a nu fi urmărit penal de două ori pentru aceeași faptă.

La același capitol, Colegiul enunță că în speță prezintă relevanță și jurisprudența

Curții Europene a Drepturilor Omului, și anume hotărârea în cauza *Zolotuhin vs. Rusia* din 10 februarie 2009, unde reclamantul a solicitat Curții să declare că au fost încălcate prevederile art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție în privința sa, atunci când instanțele naționale l-au condamnat mai întâi, în mod contravențional, pentru fapta de huliganism, apoi, tot pentru aceeași faptă de huliganism, a fost tras la răspundere penală conform Codului penal.

În acest sens, Marea Cameră a hotărât că: „ *art. 4 din Protocolul nr. 7 trebuie înțeles în sensul că el interzice nu numai judecarea, dar și urmărirea penală (indiferent că ulterior Zolotuhin a fost achitat pentru săvârșirea infracțiunii de huliganism), a unei persoane pentru o a doua „infracțiune”, în măsura în care aceasta are la origine fapte identice sau fapte care sunt, în substanță, aceleași.*”

În concluzie, Colegiul penal conchide că printre garanțiile unui proces echitabil, reglementat de art. 6 din Convenția Europeană, se enumeră și faptul că orice persoană are dreptul de a fi judecat în mod echitabil de un tribunal independent și imparțial, iar cauza penală în privința lui Hasan Mihai nu a fost judecată în mod echitabil, fiind încălcate esențial drepturile inculpatului garantate atât de Constituția R. Moldova, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cât și Codul de procedură penală, iar această încălcare de lege echivalează cu o eroare judiciară, care urmează a fi corectată de către instanța de recurs, prin casarea sentinței primei instanțe și deciziei instanței de apel în latura penală cu dispunerea încetării procesului penal intentat în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, în privința lui Hasan Mihai, în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală, deoarece există hotărâri ale organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceleași fapte de încetare și de scoatere a persoanei de sub urmărire penală.

În rest, instanța de recurs ajunge la concluzia menținerii deciziei contestate pentru următoarele motive.

Cu referire la argumentele invocate de apărare sub aspectul temeiului pentru recurs prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, instanța de recurs menționează că acestea nu pot constitui obiect de examinare, deoarece din textul recursului se atestă că soluția formulată cu privire la încetarea procesului penal este acceptată de avocat.

În ceea ce ține de dezacordul recurentului cu soluția instanței de apel privind admiterea în principiu a acțiunii civile și lăsarea spre soluționare a pretențiilor de ordin material instanței civile, Colegiul menționează următoarele.

Nu pot fi reținute și urmează a fi respinse ca neîntemeiate argumentele apărării cu referire la faptul, că prin soluția instanței de apel în latura civilă lui Hasan Mihai i-a fost agravată situația, întrucât partea vătămată nu a contestat decizia anterioară a instanței de apel din 11 martie 2014 în partea acțiunii civile și respectiv consideră că soluția în această parte a rămas irevocabilă prin necontestare.

Aceasta deoarece, după cum rezultă din materialele dosarului, cauza respectivă a parcurs de mai multe ori calea apelului și recursului ordinar, iar inițial, nefiind de acord cu decizia instanței de apel din 11 martie 2014, apărarea a contestat soluția respectivă integral, solicitând casarea totală a acestui act de depoziție.

Prin urmare, reținând că în speță, instanța de recurs nici în decizia din 08 iulie 2014 și nici în cea din 15 martie 2016, nu a pus în discuție rejudecarea cauzei doar în latura penală, rezultă că instanța de apel a fost îndreptățită să se expună referitor și la acțiunea civilă înaintată, iar invocarea de către recurent a încălcării prevederilor art. 436

alin. (3) Cod de procedură penală de către instanța de apel, este lipsită de temeii.

14. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Se admite recursul ordinar declarat de avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului Hasan Mihai, se casează parțial sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016, în latura penală și se dispune încetarea procesului penal intentat în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, în privința lui Hasan Mihai xxxx, în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală, deoarece există hotărâri ale organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceleași fapte de încetare și de scoatere a persoanei de sub urmărire penală.

În rest, dispozițiile hotărârii contestate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 11 aprilie 2017.

Președinte

Petru Moraru

Judecătorii

Nadejda Toma

Maria Ghervas

Sveatoslav Moldovan

Nicolae Craiu